

СІМ'Я ТА ЇЇ РОЛЬ У ВИХОВАННІ ОСОБИСТОСТІ

Заболотна Т.М., старший викладач кафедри менеджменту в галузях АПК

Однією із ключових проблем державотворення є виховання молодого покоління з урахуванням усіх складових, які забезпечують організаційну та виховну функції розвитку особистості. У реалізації цих завдань значне місце належить сім'ї як інституції, де дитина народжується, формуються основи її характеру, ставлення до праці, моральні цінності. Батьки постають носіями суспільних норм, традицій, моралі, які передаються з покоління в покоління і закріплюються в життєвому досвіді дітей. Актуальність підвищення виховного потенціалу сім'ї зумовлена й тим, що сім'я як соціальний інститут відповідальна за весь комплекс відтворення людини, вона є для дитини тією мікромоделлю суспільства, через яку засвоюється його духовна культура. З огляду на широке коло означених проблем можна зробити висновок, що такий складний, інтегрований, комплексний багаторівневий феномен, як сім'я і виховання дітей у сім'ї є актуальним завданням сучасного педагогічного дослідження.

Відомо, що у різні часи до проблем сімейного виховання зверталися філософи, політики, письменники, вчені. Зарубіжна класична педагогіка в особі своїх кращих представників сприяла не лише розробці теорії становлення інституту сімейного виховання, а й реалізації його положень у різних країнах світу. Аналіз теоретичних і практичних проблем формування моральних стосунків молоді, її підготовку до сімейного життя неможливо реалізувати без вивчення праць вітчизняних і зарубіжних фундаторів освіти

(Г.Ващенко, А.Макаренка, В.Сухомлинського, І.Беха, П.Блонського, Л.Богдановича, В.Постового), психологів (М.Корольчук, В.Маценко).

Як стверджує соціологія, сім'я – це мала соціальна група, заснована на шлюбі й кровній спорідненості, члени якої пов'язані спільністю побуту, взаємною допомогою, моральною відповідальністю. На думку соціологів, сучасна сім'я переживає кризу, наслідком якої є виникнення нових, нетипових виховних проблем, спричинених матеріальними й психічними труднощами. На її функціях негативно позначаються житлові проблеми, деградація системи традиційних цінностей, безробіття тощо. Серед негативних тенденцій у сфері сімейних стосунків у багатьох країнах світу, в тому числі в Україні, домінують такі, як зменшення кількості зареєстрованих шлюбів, поширення нетрадиційних форм організації співжиття, зниження народжуваності, малодітні сім'ї, побудова та адаптація сімейних ролей до статевого рівноправ'я, нівелювання жіночих і чоловічих обов'язків під час ведення домашнього господарства тощо. Це, у свою чергу, послаблює її виховні можливості.

У сім'ї зростають майбутні громадяни незалежної України. Тому батьки мають усвідомлювати, що вони виконують важливу соціальну роль, адже кожна повноцінна родина є фундаментом здорового суспільства. Відповідальність за те, якими будуть діти, за їх моральний та фізичний стан несуть дорослі, насамперед – матір і батько. Саме в сім'ї формуються перші уявлення дитини про життя, її ціннісні орієнтації, соціальні настанови – відбувається первинна соціалізація дитини, усвідомлення того, що добре і що погано, формування морального фундаменту, визначення кола інтересів, життєвих перспектив тощо. Соціалізація охоплює всю сукупність обставин і чинників, що впливають на становлення й розвиток особистості. В результаті соціалізації дитина засвоює соціальні норми й цінності, прилучається до

громадського життя. Сім'я формує риси характеру, погляди, світогляд дитини, співчуває їй, підтримує її довірливим емоційним спілкуванням. Тепло й затишок домашнього середовища, взаємопорозуміння в сім'ї, співпереживання роблять людину більш стійкою.

Сім'я, родина – найвища цінність для кожного з нас, яка робить наше життя плідним, повноцінним, щасливим. Сім'я – це справжній університет людських відносин, в якому людина росте, розвивається і вдосконалюється. Необхідно додати, що виховання дитини – це важка, трудомістка сфера людської діяльності, успіх якої зумовлюється безліччю чинників найрізноманітнішого походження. На виховання дитини впливають щоденні, конкретні взаємини, під час яких дитина день за днем вбирає в себе і активно переосмислює людські цінності, способи поведінки, сутність ставлення до явищ життя і до самої себе. Важливо зазначити, що від правильного сімейного виховання дитини залежить, чи стане вона в майбутньому повноцінною особистістю, активним членом суспільства. Сімейне виховання – це й несвідомий вплив на дитину, який відбувається повсякчас у процесі спілкування батьків і дитини, і вплив, який чинить на дитину поведінка й приклад батьків. Результати такої сімейної взаємодії можуть проявлятися по-різному.

Проблеми сучасного суспільства знаходять відгук у всіх сферах життя. Особливий вплив вони здійснюють на функціонування інституту сім'ї. Акселерація, інтенсивність міжособистісних контактів юнацтва зумовили актуалізацію багатьох соціально-педагогічних проблем, зокрема: розуміння проблем статевих стосунків, здорового способу життя, знецінення моральних якостей в молодіжному середовищі, зростання і помолодшання проституції, недостатня інформованість молоді з питань статі, шлюбу і сім'ї, спотворені знання про шлюбно-сімейні стосунки, загальна моральна дезорієнтація суспільства. Всі ці негативні явища в нашому суспільстві спричинені, на наш

погляд, відсутністю системи підготовки студентської молоді до сімейного життя. Саме тому постала нагальна потреба у чіткому розумінні суті такої підготовки.